

Nieuw vak bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële Examenvak M&O ondergaat metamorfose

Vanaf schooljaar 2018/2019 verdwijnt het havo- en vwo-vak management & organisatie (M&O), om plaats te maken voor het landelijke examenprogramma bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid. Deze vernieuwingsslag maakt het vak concreter, zorgt voor een duidelijke link tussen bedrijven en particulieren en zet financiële zelfredzaamheid van leerlingen centraal.

DOOR KARLIJN MEULMAN

Begin 2013 gaf het ministerie van OCW de Vernieuwingscommissie M&O de opdracht om een voorstel te doen voor vernieuwing van het eindexamenprogramma M&O, voor havo en vwo. Marc den Elzen, leerplanontwikkelaar economische vakken SLO: 'De naam management & organisatie dekte de lading van het vak niet goed. Daardoor voldeed het vak niet altijd aan de verwachtingen van leerlingen. De wereld is bovendien veranderd. We hebben geen baan voor het leven meer, organisaties werken anders, er starten steeds meer zzp'ers en de overheid lost niet meer alles voor ons op. Financiële zelfredzaamheid is veel belangrijker geworden. Het vak was toe aan een herziening. Het moest zeker voor de havo praktischer worden en meer ruimte bieden voor dynamiek. Het nieuwe vak bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid sluit daar goed op aan.'

Perspectief van leerling staat centraal

Het functioneren van bedrijven blijft een belangrijk onderwerp in het nieuwe vak, maar het perspectief van de leerling, zijn financiële zelfredzaamheid en ondernemerschap staan centraal. Leerlingen leren hoe bedrijven werken, hoe je een onderneming start, hoe je grote financiële beslissingen neemt en wat er nodig is om van een bedrijf een succes te maken. Een grote verandering is dat steeds de link wordt gelegd tussen privépersonen en

ondernemingen. Den Elzen: 'Zaken die op particulieren van toepassing zijn, gelden vaak ook voor bedrijven. Denk aan het doen van investeringen en de gevolgen ervan. Het gaat hierbij niet alleen om cijfers, maar ook om nadenken over de toekomst, onzekerheid en risicoanalyses. Wat is verstandig, wat kun je beter niet doen? Het gaat erom wat die cijfers in de praktijk betekenen. Dit zijn beslissingen die bedrijven moeten nemen, maar particulieren ook, bijvoorbeeld als ze een huis willen kopen.'

Veel kansen voor docenten

Vecon is de vereniging van leraren in de economisch-maatschappelijke vakken. Sectievoorzitter en docent Theo Roos is erg enthousiast over het vak. 'Het is meer afgestemd op de behoeften van de leerlingen. Zij leren situaties uit het bedrijfsleven beoordelen vanuit hun perspectief. Het vak M&O redeneert nog vanuit het bedrijf, bij bedrijfseconomie gaat het om de invloed van een bedrijf op zijn omgeving. Als docent krijg ik nu de kans om nog meer eigentijds onderwijs te bieden. Denk aan het toepassen van verschillende werkvormen, zoals spellen, simulaties en debatten. M&O was altijd een wat abstract vak, maar in de nieuwe opzet is het een stuk praktischer, maatschappelijker en aantrekkelijker voor leerlingen. Het gaat niet meer alleen om cijfers, maar ook om persoonlijke ontwikkeling. Het vak speelt in op de belevingswereld van leerlingen.'

zelfredzaamheid

Nieuwe aanpak marketing

Het onderdeel 'marketing' is in het vak bedrijfseconomie flink onder handen genomen. In het huidige vak M&O gaat het vooral om prijzen en producten verkopen. In het vak bedrijfseconomie draait het om meer dan dat: het opbouwen van relaties met de klant, imago en vindbaarheid. In het nieuwe vak is er ook veel ruimte om aandacht te besteden aan beroepsoriëntatie. Veel leerlingen kiezen voor een economische studierichting, maar weten niet altijd precies waar ze voor kiezen. Den Elzen: 'Het vak biedt veel kansen om beroepen uit te lichten, oud-leerlingen de klas in te halen en te ontdekken wat een beroep echt inhoudt. Zo wordt het voor leerlingen makkelijker om de juiste studiekeuze te maken.'

Invullen van keuzeonderwerpen

Onderdeel van het nieuwe vak zijn de keuzeonderwerpen, die een verdieping zijn op onderwerpen uit het vak. De keuzeonderwerpen zijn een verplicht onderdeel van het schoolexamen. Voor de havo is er twintig uur voor gereserveerd, bij het vwo veertig uur. Scholen bepalen zelf hoe ze de keuzeonderwer-

'Het vak gaat uit van de belevingswereld van de leerling'

pen gaan inzetten. Op de website *Handreiking schoolexamen bedrijfseconomie* (zie kader) staan verschillende voorbeelden van keuzeonderwerpen. Denk aan het maken van investeringsanalyses, het opzetten van een crowdfundingproject, duurzaam ondernemen en bedrijfsethiek. Scholen kunnen ook zelf een keuzeonderwerp bedenken.

SLO maakt inspirerende Handreiking bedrijfseconomie

In augustus 2018 wordt het nieuwe vak bedrijfseconomie ingevoerd in de vierde klassen van havo en vwo. In 2020 vinden op de havo de eerste centrale examens plaats, in 2021 is het vwo aan de beurt. Voor het schoolexamen lanceerde SLO de website *Handreiking schoolexamen bedrijfseconomie* (<http://handreikingschoolexamen.slo.nl/bedrijfseconomie-hv>). Deze website biedt praktische informatie over de inrichting en organisatie van het schoolexamen. De scholen hebben hierin keuzevrijheid en op de site wordt toegelicht wat er in het schoolexamen moet en mag. Daarnaast biedt de site inspirerende voorbeeldopgaven, informatie over keuzeonderwerpen en beroepsoriëntatie en links naar interessante documenten en websites.

Tips voor docenten bedrijfseconomie

Het nieuwe vak bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid biedt docenten volop kansen. Theo Roos en Marc den Elzen hebben tips:

- Vraag de tijd om samen met collega's een visie op het vernieuwde vak te ontwikkelen. Wat kan het vak voor leerlingen betekenen? Laat je leiden en inspireren door het rapport van de commissie Boot, de digitale handreiking en de syllabus.
- Denk goed na over hoe je het programma over de jaren wilt toetsen. Schriftelijke toetsen zijn nodig, maar ook andere vormen van toetsing kunnen ingezet worden. Denk aan presentaties, filmpjes, uitgewerkte Excel-sheets in combinatie met scenarioanalyses.
- Ondernemerschap is een mooie kapstok om vaardigheden in het programma te integreren. Het biedt ruimte voor andere didactiek: meer coachend.
- Bedrijfseconomie biedt veel aanknopingspunten om tijdelijke samenwerkingsverbanden te zoeken met andere vakken.
- Het vak leent zich voor beroepsoriëntatie. Maak hier gebruik van door bijvoorbeeld excursies in te bouwen en door leerlingen gericht economische beroepen te laten verkennen en te presenteren.
- Gebruik de ruimte die de vernieuwing biedt om zaken anders aan te pakken. Schroom niet om externe partijen bij onderwijsprojecten te betrekken: van buiten naar binnen de school.

Nascholing voor docenten

Een nieuw vak betekent voor docenten een omslag. Daarom vinden er vanaf september 2017 vier nascholingsdagen plaats, georganiseerd door SLO in samenwerking met het Landelijk Expertisecentrum Economie en Handel. Hierin wordt het programma bedrijfseconomie inhoudelijk besproken, net als het omgaan met materialen en werkvormen. 'Elke school bepaalt zelf hoe het nieuwe vak wordt ingevuld', zegt Den Elzen. 'Het programma en de methode zijn klaar, maar er is alle ruimte voor creatieve invulling. Het is belangrijk dat de schoolleiding docenten de ruimte en de tijd geeft om het vak goed te ontwikkelen. Daarnaast moeten leerlingen in de derde klas komend jaar goed voorgelicht worden over bedrijfseconomie. Het is een keuzevak, dus leerlingen bepalen zelf of ze het gaan volgen. In de mentorlessen kan hier prima aandacht aan besteed worden.' ●

Voor meer informatie over de nascholing:
www.expertisecentrumeconomie.nl/scholing.

► Karlijn Meulman is zelfstandig onderwijsjournalist.